

Asia: VN/27419/2020

## **Luonnon virkistyskäytön strategia**

### **Yleinen lausunto**

#### **Voitte tässä lausua yleisesti luonnon virkistyskäytön strategiasta**

BirdLife Suomi kiittää ympäristöministeriötä lausuntopyynnöstä ja lausuu luonnoksesta mielipiteenään seuraavaa.

Luonnos käy perusteellisesti läpi luonnon virkistyskäytön nykytilaa, hyötyjä ja tulevaisuuden näkymiä. Tavoitteet ja toimintalinjaukset ovat suurelta osin kannatettavia ja oikeansuuntaisia. Toimintalinjaukset jäävät kuitenkin kovin yleiselle tasolle. Erityisesti kuntien ja muiden julkisyhteisöjen roolin konkretisointi on jäänyt toimenpiteiden osalta vajaaksi.

Strategia jää esitetyssä muodossaan ylätason visioksi, jolla on vähän suoria konkreettisia vaikutuksia luonnon virkistyskäyttöön. Esitämme strategian jatkokehittämistä siten, että siinä listattaisiin tärkeimmät konkreettiset kehitystarpeet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi sekä niiden toteuttamisaikaulu.

Luonnoksen suurin puute liittyy virkistyskäytön kanssa hankalasti yhteensovitettavissa olevien toimintojen, erityisesti avohakkuumetsätalouden, sivuttamiseen. Talousmetsät ovat tärkeitä virkistysalueita ja niiden merkitystä ja roolia tulee entisestään vahvistaa.

Kuntien ja valtion maat ovat lähtökohtaisesti yhteisiä verovaroidella hoidettavia maita ja niitä on kehitettävä palvelemaan kaikkia yhteiskunnallisia tavoitteita. Virkistyskäyttö ja luontokadon pysäyttäminen tulee nostaa prioriteettien kärkeen kuntien ja valtion maankäytössä. Näin käistään luontokatoa, vahvistetaan hiilinieluja, lisätään ympäristötietoutta ja edistetään asukkaiden terveyttä ja matkailua.

Valtion ja kuntien metsissä on vähennettävä metsätaloudellisia tulostavoitteita ja lisättävä virkistystä tukevia tulostavoitteita. Tähän liittyy paitsi metsien siirtämistä kokonaan pois puuntuotannollisten tavoitteiden piiristä myös siirtyminen virkistyskäyttöä tukeviin metsänhoitomenetelmiin, kuten peitteiseen metsänkasvatukseen julkisyhteistöjen omistamissa metsissä.

Rantojen ja vesialueiden käyttöä on ohjattava nykyistä vahvemmin, jotta esimerkiksi linnustolle ja luonnossa liikkujille aiheutuva häiriö jää mahdollisimman vähäiseksi.

Luonnoksessa esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden edistäminen ja seuranta vaativat riittävästi varoja. Rahoitus on turvattava pitkällä tähtäimellä, ei projektiluontoisilla avustuksilla.

## Johdanto

**Voitte tässä lausua luvusta 1: Johdanto (1.1 Hallinnollinen tausta ja työn käynnistäminen, 1.2 Strategian tavoitteet)**

-

## Luonnon virkistyskäytön nykytila

**Voitte tässä lausua luvusta 2: Luonnon virkistyskäytön nykytila (2.1 Käsitteet, 2.1 Seurantatietoa luonnon virkistyskäytöstä, 2.3 Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet Suomessa, 2.4 Luonnon virkistyskäytön resursointi, 2.5 Toimijoiden roolit, 2.6 Lainsäädäntö, 2.7. Luonnon virkistyskäyttöä koskevat muut strategiat ja toimet)**

-

## Hyödyt

**Voitte tässä lausua luvusta 3: Hyödyt (3.1 Terveys ja hyvinvointi, 3.2 Talous ja työelämä, 3.3. Kansalaisuus, kulttuuri ja yhteisöllisyys, 3.4 Ympäristön tila ja virkistyskäytön kestävyys)**

-

## Tulevaisuuden näkymät

**Voitte tässä lausua luvusta 4: Tulevaisuuden näkymät**

-

## Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä

**Voitte tässä lausua luvusta 5: Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä (5.1 Missio, 5.2 Visio, 5.3. Strategiset tavoitteet, 5.4 Toimintalinjaukset)**

Esitämme luvussa 5.4 esiteltuihin toimintalinjauksiin seuraavia kommentteja, muutoksia ja lisäyksiä.

Jokamiehen oikeudet ja luonnossa liikkumisen ohjeistus:

Muotoilu on onnistunut. Jokamiehen oikeuksiin kuuluvaa vastuullisuutta on korostettava nykyistä enemmän.

Luonnon läheisyys ja saavutettavuus:

Esitämme valtion maita koskevaan kohtaan seuraavaa muotoilua:

- Ylläpidetään, parannetaan ja laajennetaan tuntuvasti virkistyskäyttöön varattujen alueiden verkostoa valtionmailla (kansallispuistot, valtion retkeilyalueet, Metsähallituksen omalla päätöksellä perustetut virkistysalueet ja talousmetsät). Selvitetään mahdollisuudet uusien valtion retkeilyalueiden perustamiseksi. Virkistyskäyttö ja luontokadon pysäyttäminen nostetaan valtion maankäytön prioriteettilistan kärkeen myös talousmetsissä (MMM, YM)

Kuntia koskeva toimenpide-ehdotus on sidottu kesken olevaan lakimuutokseen. Strategian aiemmalla kommentointikierroksella kaivattua kuntien roolin korostamista, ei ole juurikaan huomioitu, vaikka kunnat ovat avainasemassa luonnon virkistyskäytön parantamisessa. Kunnilla on kaavoituksen ja maanomistuksen kautta mahdollisuus ja velvollisuus huolehtia siitä, että virkistykseen sopiva lähiluonto ja luontoharrastusmahdollisuudet ovat kaikkien ulottuvilla. Esitämme edellä mainitun perusteella tähän kohtaan seuraavia uusia toimenpide-ehdotuksia:

- Kunnat edistävät luonnon virkistyskäyttöä omistamillaan alueilla. Kuntien virkistysalueverkostoa ylläpidetään, parannetaan ja laajennetaan tuntuvasti. Erityistä huomiota kiinnitetään lähellä asuinalueita sijaitsevien metsäisten virkistysalueiden laatuun ja määrään. Virkistyskäyttö ja luontokadon pysäyttäminen nostetaan kuntien maankäytön prioriteettilistan kärkeen.

- Kuntien omistamissa metsissä vähennetään metsätaloudellisia tulostavoitteita ja lisätään virkistykseen ja luontokadon pysäyttämiseen liittyviä tavoitteita. Talousmetsissä lisätään metsänhoitomenetelmiä, jotka ylläpitävät metsien peitteisyyttä ja virkistyskäyttömahdollisuuksia koko ajan.

Rantojen ja vesialueiden käyttöä ohjataan nykyistä vahvemmin luonnossa liikkujien sekä esimerkiksi alueella pesivien ja levähtävien lintujen tarpeet huomioiden, tarvittaessa rajoittamalla vesiliikennettä, metsästystä ja muita häiriötekijöitä.

Kestävän liikkumisen osalta esitämme ehdotukseen seuraavaa muotoilua:

- Parannetaan kestävän liikkumisen (julkinen liikenne, kävely ja pyöräily) edellytyksiä erityisesti virkistykseen hyvin soveltuvien luontoalueiden ja vaikeasti saavutettavien alueiden osalta.

Kannatamme esitettyä yhdenvertaisen virkistyskäytön lisäämistä.

#### Digitaalisuus

Kannatamme kansallisen ulkoilutietopalvelun perustamista.

#### Palvelujen parantaminen

Luonnoksessa esitetään, että ”kehitetään kysyntälähtöisesti ulkoilureittejä ja taukopaikkoja”. Kysyntälähteisyys tuntuu tässä yhteydessä ylimääräiseltä ja rajoittavalta. Ulkoilureitit ja taukopaikat ovat suosittuja virkistyskohteita käytännössä aina, kun ne sijaitsevat asutuksen lähellä ja ovat viihtyisiä.

Ulkoilureittien ja taukopaikkojen lisäksi on huolehdittava kävijävirtojen ohjaamisesta rakenteiden avulla. Lintutorneja ja muita luonnon tarkkailumahdollisuuksia parantavia rakenteita tarvitaan lisää. Lintutorneilla ohjataan tehokkaasti ihmisten liikkumista, mikä vähentää maaston kulumista ja muita liikkumisesta aiheutuvia haittoja, kuten luonnon häiriintymistä. Esitämme tähän kohtaan uutta toimenpide-ehdotusta:

Lintutorneja ja muita luonnon tarkkailuun sopivia rakenteita lisätään. Kunnat ja valtio vastaavat alueillaan sijaitsevien tornien ja rakenteiden kunnossapidosta.

#### Yhteistyö, verkostot

Kannatamme esitetyn virkistyskäytön koordinaatioelimen perustamista, mutta ehdotamme koordinaatioelin –sanon korvaamista jollakin toisella termillä.

#### Tiedolla johtaminen, tutkimuksen painopisteet

Esitämme luonnon virkistyskäytön kansanterveydellisiä vaikutuksia koskevaan kohtaan seuraavaa muotoilua:

- Tutkitaan luonnon virkistyskäytön pitkäaikaisia vaikutuksia kansanterveyteen myös kansantaloudellisesta näkökulmasta.

#### Lainsäädäntö

Ehdotamme toimintalinjaukseen päivitystarpeen selvittämistä myös metsästyslain osalta.

## Toimeenpano ja seuranta

**Voitte tässä lausua luvusta 6: Toimeenpano ja seuranta (6.1 Jatkotyö ja strategian päivittäminen, 6.2 Seuranta, mittarit ja indikaattorit, 6.3 Viestintä)**

Seuranta on keskeinen työkalu arvioidessa virkistyskäytön ja luonnonsuojelun yhteensovittamista. On tärkeää, että seurantaan panostetaan riittävästi.

Arkiomaa Aki  
BirdLife Suomi ry